ՆՈՒՄԷՐՈ 1537 — 1882 ԱՊՐԻԼԻ 24 ՇԱԲԱԹ — ԱԼԹԸՆՃԸ ՍԻՆԷ

ԱՊՈՆԷ ԳԻՆԸԱԼԸՐԸ

Մէջիտիէ 20 ղրուշտան

ՍԹԱՄՊՈԼ ԻՋԻՒՆ

Պիր սէնէլիք . . . . . 180 ղրշ.
Ալթը այլըգ . . . . . 90 »
Իւչ այլըգ . . . . . 50 »

ՕՏԻԱՅԱԹ ԻՋԻՒՆ

Բօսֆոր իւլ ֆրսալ օլունամագլար իչիւն

Պիր սէնէլիք . . . . . 220 ղրշ.
Ալթը այլըգ . . . . . 110 »

ԹԷՐՃԷՄԱՆԸ ԷՖԷՐԵՐ

ՄԷՎԼԱՏՏԸ ԲՈԼԻՍԻԳԻՅԻ ԻԼՄԻՅԻ ՎԷ ՄԻԼԼԻՅԻ

ՎԷ ՍԱՒՐԷՅԻ ՀԱՄԻ ԵՒ ՎԱՄԻ ԿԱԶԷԹԱ ՏԷՐ

ԻԼԱՆԱԹ ԳԻՆԸԱԼԸՐԸ

Պէհէր սաթրը իչիւն

1 վէ 2 վէ ճիւնճի սահիֆէյէ . . 5 ղրշ.
Գիւնճիւ սահիֆէյէ . . . . 2 »

ԻԹԹԱՐ. Պանդա, Շիրքէթ վէ ուրմուրը սարրաֆիյէյէ այիա իլանաթ.

2 վէ ճիւնճիւ սահիֆէյէրէ . . 6 ղրշ.
Գիւնճիւ սահիֆէյէ . . . . 4 »

Զիյատէ միւտուէթ իչիւն իլանաթա այրը բազարլըգ օլուր։

Մէվլատտը Նաֆիսյա տայիր պէնտլէր մէճմանէն գապուլ օլունմագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ իատէ օլունմայամագ տըր։

20 ԲԱՐԱ

Իտարէխանէսի վէ մաթպասը, Սթամպօլսա Պապը Ալի ճատտէսինէ էսկի Պապը Զապթիյէ սոգաղը քէ՝ Էսինտէ նումէրօ 3 ճէ տիր։ — Կազէթանըն ուսմուրը իտարէ վէ թահրիրիյէսինէ այիա քեաֆիֆէի մէվլատտ հագգընտա, Միւտիրի կազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունմագը կիպի, քեաֆիֆէի մէքեաթիպլին տախի անըն նամընա կէօնտէրիլմէսի իզթիզա իտը։

ԿԻՒՆԼԻՒԻՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

ՄԻՍԸՐ

Պաշ վէքիլ Սահա բաշա հաղրէթլէրի՝ ազճէդ նամիգաճ օլտուսանան էվվէլքի կիւն տաիրէսինտէն տրշարը չրգմամիշ օլմաղլա, պէրմիթատ Պապը Ալիտէ ինսիգատ իտէն մէճլիսը վիւքէլտա օ կիւնիւ ագտը իճթիմա իթմէմիշ տիր։

Անճագ տիւնքի կիւն բաշսի միւշարիլէյհ հաղրէթլէրի Պապը Ալիյէ կէլէրէք, խարիճիյէ նազրը վէ Շուրայի Տէվլէթ ըէխի բաշլար հաղարաթինտան միւրէքքէպ պիր էնճիմէն ագտ իթմիշ վէ միւզաքէրաթ ագշամա գատար տէվամ էյլէմիշ տիր։

—

Տէրսաատէթտէն սեպտեմբեր 28 թարիխլիլէ թարշա պէրվէճճը աթի եազըլմըշ տըր։

«Լօրտ Տրֆրին՝ Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթինին Մըսրըրտա սասյէրի իատէ իթտիկի իչիւն Պապը Ալինին տէվլէթը միւշարիլէյհայա թէշէքքիւրի հավի վէրտիկի պիր նօթայը լօրտ Դրանվիլի թէպլիղ իմիշ, վէ պու իքի տէվլէթ պէյնինտէ էյան մէվճուտ օլան ըէվապրթը միւնասէպաթին տահա գիյատէ քէսպը գուվվէթ իտէպլիէճէկինէ տաիր պէյանը իմիտ էյլէմիշ տիր։

«Լօրտ Կրանվիլ՝ Պապը Ալինին նօթասընտա միւնտէրճ թէէմինաթը տօսթանէտէն տօլայը ինկիլթէրրա հիւքիւմէթինին մէմնունն ու մէսրուր օլսրղընը Լօրտ Տրֆրինէ պէլտրմիշ տիր։»

—

Տէրսաատէթտէն Գուրէբնոռա Բէյնինէ եազրլան պիր մէքթուպտա պէեան օլունտըղընա կէօրէ, Լօրտ Տիֆրինին ահիպասրանտան պիրի սէֆիրը միւարիլէյհէ պիր մէքթուպ եազարագ, մուգամէլէի սաքէրիյէ մատտէսինի ուզարտպ պիր պէյիւք մէհարէթ կէօսթէրտիյինտէն պահսիլէ արդը թէպրիք էյլէմիշ օլմաղա, Լօրտ Տրֆրին տախի մուհիպպինէ պէրվէճճը աթի պիր ճէվապ եազմըշ տըր։

«Գէկյլէ պիր թէպրիք պէնի մէճմուն իթմէյիպ, պիլաքս միւթէէսիր իատէ։ Պէն իրթիքաապը քիզպ իթմէյիպ, պիր գօմէտիա կիպի միւզաքէրաթտա տահա պու պապտ էտէրէք միւզաքէրաթտա իչիպ պու գօմէտիանին ագալարընտա մէսէլէսինին ուզարտպ պիր պէյիւք մէհարէթ կէօսթէրտիյինտէն պահսիլէ արդը թէպրիք էյլէմիշ օլմաղա, Լօրտ Տրֆրին տախի մուհիպպինէ պէրվէճճը աթի պիր ճէվապ եազմըշ տըր։

«Գէկյլէ պիր թէպրիք պէնի մէճմուն իթմէյիպ, պիլաքս միւթէէսիր իատէ։ Պէն իրթիքաապը քիզպ իթմէյիպ, պիր գօմէտիա կիպի միւզաքէրաթտա տահա պու պապտ էտէրէք միւզաքէրաթտա իչիպ պու գօմէտիանին ագալարընտա մէսէլէսինին ուզարտպ պիր պէյիւք մէհարէթ կէօսթէրտիյինտէն պահսիլէ արդը թէպրիք էյլէմիշ օլմաղա, Լօրտ Տրֆրին տախի մուհիպպինէ պէրվէճճը աթի պիր ճէվապ եազմըշ տըր։

Ամանան մնալիմաթա կէօրէ, սեֆարէթլէրտէն պաղրլարը պու պապտ տէվլէթլէրինտէն թալիմամ ալմատըգլարընը վէ պաղրլարը տախի պաղգա տէվլէթլէր նէ եաբարլար իսէ անլէրէ թէպպայէթ իտէճէքլէրինի սէյլէեօրլար իմիշ։

Տիկէր պիր ըուվայէթէ կէօրէ, պաղը սեֆարէթլէր՝ բուսումը մէգիրը պիր դէմը պէյէմիյէ սարֆ օլունմագ չարթը իլէ իթասընա մուվափագաթ իտէճէքլէրինի պիլտիրմէյէր իմիշ։

—

Գաթարօտան սեպտեմբեր 28 թարիխլիլէ թարշա եազըլմըշտը։

«Գարատաղտա պուլունան Գօլային նամ մահալտէ դարբշգլըգլար զուհուրա կէլէրէք, Նօվիպազար միւթէասրրիֆը՝ մէղքիւր Գօլային նամ մահալին Օսմանլըյա ատա օյան ճիհէթինի իշղալ իթմէք իչիւն պիր մէգտար աաստիրը նիզամիյէ կէօնտէրմիշ տիր։»

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Ամանա Հավա բուրճինէսը Բարաֆընտան մանրատաղը Ռէպուլիգ օլանան Շեքէրճիլար տըր։

Լօնտրա 5 հոկտ.

Կապագօ նամ մահալտէ ագտ օլունան միթինկտ, բարլամէնթօ ազատ օլանտան Սըր Նորթգոթ՝ Մըսրըտա իչգիի հարպ իթմիշ օլմաղտան տօլայը ինկիլթէրրա հիւքիւմէթինին չիտտէթլէ մէսուլ օլտըղընը պէեան իթմիշ, վէ պու մահալտէյէ գաթան լիզում օլմատըղընը վէ պունդա մէշրու կէօսթէրմէք միտքին օլմադայաճաղընը իլավէ էյլէմիշ տիր։

Արապինին՝ Իսքէնտէրիյէ թախրիպատ վէ եաղմալարընտա տօղրուտան տօղրույա մէտիալի օլտըղը էվրագը ըէմիյէ իլէ իսպատ օլունանագընը թույէ իլան իտիյօր։

Բարիզ 5 հոկտ.

Լօնտրատան թան կազէթանընա պէր վէճճը աթի եազըլմըշ տըր,

«Թէէմինէն պէյան օլունտուղընա կէօրէ, ինկիլթէրրա հիւքիւմէթինին էֆքեարընա, Մըսրըրն թէնսիզ ատթը մայիսի՝ գօնթրոլին լավընտան իպարէթի օլուպ, անճագ պունա մուգաբիլ Տուլուզը Ուսմանիյ սանտրըղընընվէզայիֆի թէվֆի օլունանագ տըր։»

Պոէնէօս Էյրէս 5 հոկտ.

Զիլի հիւքիւմէթի՝ պաղը իատտաղընտան վազ կէչմէմիշ օլմաղա, Զիլի իլէ Բէրու պէյնինտէ ճէրէեան իտէն միւզաքէրաթը տիրլօմաթիգէյէ միւնդաթի օլմուշ տըր։

Զանագ Գալէ 6 հոկտ.

Մարսիլիա բօսթա վաբօրը պու սապահ պաքի սասթ 4½տա Զանագ Գալէյինտէն կէչմիշ։

Ամոնա Ռէ-Բէ

Լօնտրա 5 հոկտ.

Արապինին Իսքէնտէրիյէ թախրիպատ վէ եաղմալարընտա մէտիալի օլտուղու էվրագը ըէմիյէ իլէ իսպատ օլունանագ տըր։

(Տէրէէյէ Վէ ոայէր հավատոմը էջէն ոն ոահիֆէյէ դէրճոմէսը օլանա)։

մէլէրինի թալպ իթմիշ տիր։ Ռիվայէթէ կէօրէ, Օսմանը գօմիսէրլէրինին էսամիսի պու կիւն եարընը նէչը օլունանագ վէ մէղքիւր գօմիսիոն աղալարը հարէքէթ իտինճէ, մէսէլէ 15 կիւն զարֆընտա հալլ օլունմուշ պիթմիշ օլանագ տըր։»

Անճագ պու սապահ՝ վէքիլն մալիսմաթընա կէօրէ, Եունան տէվլէթի՝ վէրիլէն գարար մուճիպնէճէ թէպլիմը արաղի վուգուս պուլմամագտա օլարղընը միւշիր օլմագ իլարէ հիւքիւմէթը Սէնիյէտէն չիքայէթի հավի Լիվրօբա տէվլէթլէրինէ պիր միւզաքէրէի սումուսկէ կէօնտէրմիշ տիր։

—

Բաթէնթա բուսումը մատտէսինի միւզաքէրէ իչիւն տիւնքի կիւն սէֆարէթի պաշ թէրճէմանլարը խարիճիյէ նազրընը Սահա բաշա հաղրէթլէրինին նէզտինտէ իճթիմա իթմիշլէր տիր։

Արնան մնալիմաթա կէօրէ, սեֆարէթլէրտէն պաղրլարը պու պապտ տէվլէթլէրինտէն թալիմամ ալմատըգլարընը վէ պաղրլարը տախի պաղգա տէվլէթլէր նէ եաբարլար իսէ անլէրէ թէպպայէթ իտէճէքլէրինի սէյլէեօրլար իմիշ։

Գահիրէ 5 հոկտ.

«Գէկյլէ պիր թէպրիք պէնի մէճմուն իթմէյիպ, պիլաքս միւթէէսիր իատէ։ Պէն իրթիքաապը քիզպ իթմէյիպ, պիր գօմէտիա կիպի միւզաքէրաթտա տահա պու պապտ էտէրէք միւզաքէրաթտա իչիպ պու գօմէտիանին ագալարընտա մէսէլէսինին ուզարտպ պիր պէյիւք մէհարէթ կէօսթէրտիյինտէն պահսիլէ արդը թէպրիք էյլէմիշ օլմաղա, Լօրտ Տրֆրին տախի մուհիպպինէ պէրվէճճը աթի պիր ճէվապ եազմըշ տըր։

«Գէկյլէ պիր թէպրիք պէնի մէճմուն իթմէյիպ, պիլաքս միւթէէսիր իատէ։ Պէն իրթիքաապը քիզպ իթմէյիպ, պիր գօմէտիա կիպի միւզաքէրաթտա տահա պու պապտ էտէրէք միւզաքէրաթտա իչիպ պու գօմէտիանին ագալարընտա մէսէլէսինին ուզարտպ պիր պէյիւք մէհարէթ կէօսթէրտիյինտէն պահսիլէ արդը թէպրիք էյլէմիշ օլմաղա, Լօրտ Տրֆրին տախի մուհիպպինէ պէրվէճճը աթի պիր ճէվապ եազմըշ տըր։

Ամանան մնալիմաթա կէօրէ, սեֆարէթլէրտէն պաղրլարը պու պապտ տէվլէթլէրինտէն թալիմամ ալմատըգլարընը վէ պաղրլարը տախի պաղգա տէվլէթլէր նէ եաբարլար իսէ անլէրէ թէպպայէթ իտէճէքլէրինի սէյլէեօրլար իմիշ

ԻՆԿԻԼԻԶ ՏՕՆԱՆՄԱՍԸ

Ը.

Հօլանտա ամիրալը քէնտի եա-գասընը գուրթարոր գուրթարմաղ, տօղրուտան տօղրու, ինկիլիզ ամիրալընըն բագիպ պուլուն-տրդը Թրաֆ (դարէպէ) նամանմաղ կէմիսի իւղէրինէ վարը։

Պէյ-գին կէրէք թօր վէ կէրէք թայիֆէճէ գուվվէթի, մէֆքէթ Հօլանտալընն անճադ նըսիբ դա-տար իսի, ֆագատ ամիրալը միւ-միւլէյհ եվնէ պէօյիւք պիր մէ-հարեթ վէ ճէսուրլըգլա Պրէոբօ-դա գարշը ուղրաշըգ տուրմագ-տա վէ Հօլանտալը ամիրալընն հէր թէճրիպպէրէրինի պօշա չըգար-մադտա իսի։

Իւչ սէֆա Հօլանտալըլար, Թը-բայրմիքնն կիւվերթէսինի պա-թրըլար, վէ իւչ սէֆա տախի ին-կիլիզ թայիֆէլէրի գելըճա տավ-բանարագ, անչէրի, պէօյիւք թէ-լէֆաթլա թէճրարէն քէնտի մէ-ֆքէթ կէմիլէրինէ սիւրտիւլէր։

Կիճէ գարանլըղը պաթրգտա, ինկիլիզ ամիրալընընն սէֆինէսին-տէ անճադ թօրլարը գուլլամա-պիլէճէք գատար տատմ գալ-մըշ, վէ սէֆինէ (թրայըմֆ) տախի գալպուր կիպի տելիք տելիք օշ-մուշ իքէն, հալա Պէյ-գին ամ-իրալ սանճադը, պաշ տիրէյին թէճէսինտէ թէմեվվիճ եթմէք-տէ իսի։

Ինկիլիզէրին տիկէր սէֆինէլէր-ի տախի, թրայըմֆտան էյի պիր հարտէ տէյիլլէր իսի։

Հօլանտալըլարընն իքի գաթ գուվվէթի զալէպէ եթտի։

Պէյ-գի, պու սէֆա քէնտիսի կիճէնին գարանլըղընտան իսթի-ֆատէ իտէրէք, խարապլիէթ հա-լինէ կէլմիշ օլան տօնանմասընը կէրի չէքմէյէ պաշլատը, վէ էր-նէ պիղզաթ քէնտիսի տիւշմէնին տթէչնէ հէտեֆ վէ քէնտի կը-միլէրինէ սիրէր օլմագ իչին էն արգատա գալըպ։ Թօրա գարշը թօր իլէ ճէվտպ վիրմէյէ տէվամ էյդէմէքտէ իսի։

Վան Թրօմբը մէգքիւր ֆիւ-թուհաթը քէնտիսինէ տախի չօ-գա օթուրտու։

Նէյզէ քիւ Հօլանտա սէֆինէ-լէրինտէն պիրիսի Ինկիլիզ կիւ-լէլէրինտէն տթէչ ալըպ հավայա ուչտուրու կիպի, պագը դաան-ըրը տախի օլ գատար էօսէլէն-միշլէր իսի քիւ, ուզուն միւտէթ Պէյ-գի գօվալամտա իդթիսար-ըրը գալմասը։

Պէյ-գի գաչըպ պիր ղիմանա սը-ղընըղընտա, Վան Թրօմբ, «իչ-թէ պէն Ինկիլիզէրի պու սու-ըէթլէ տէնիզ իւղէրինտէն սիւ-ըիւրիւրմի մանէասընտա օլարագ, օրթա տիրէյինին թէրէսինէ պիր սիւրիւրկէ տիքմի, վէ տօնան-մասընըն էօնինէ տիւշէրէք ար-թըգ սահիպ պուլունտուղու Մանշ տէնիզտէ ֆիւթուհաթլա եօգա-ըը աշաղը վօլթա վուրմայա պաշ-լատը, վէ Սպանիա սէվահիրի հու-տուտունա գատար իլէրու վա-բարագ, պիր չօգ Ինկիլիզ թիւճ-ճար կէմիլէրի զապթ էյդէտի։

Վան Թրօմբը, քէնտի հավվէ-սինի ալմահա աճէլէ իթմէսի տէ ֆէնա օրմատը, չիւնքի էլէ կէ-չիրմիշ օլտուղու մուվաֆֆագըյէ-թի ուզուն սիրմէյէճէք իսի։

Պէյ-գը, պիրթիւն գըշը ֆէվ-գէյատէ զայրէթ իպրազ իսէրէք 1653 փեւրվար իպթիտասընտա, սէ-քսէն գրթա սէֆինէտէն իպա-ռէթ կիւղէլ պիր տօնանմա իլէ թէ-քրարէն տէնիզէ չըգտը, վէ Վան Թրօմբը արամաղ պաշ-լատը։

Լա Հօկ Պրունը ադրդլարընտա, Լ-քի բաքիպլէր, էէքտիկէրինի կէօրտիւլէր։

Վան Թրօմբըն մայէթինտէ պու-լանան տօնանմա, Ինկիլիզ տօ-նանմասընտան զիեատէ գուվվէթ-լի օլմատըղընտան, պու տէֆա միւսավաթ ճիհէթինտէ Ինկիլիզ-էրին չիքայէթ խտէճէք պիր ոէպպէլերի եօգ իսի։

Հօլանտա տօնանմասընն հա-մայէսի թանթընտա, 300 բարէ թիւճճար սէֆինէլէրի պուլուն-մագտա օլտուղունտան, Վան Թր-ըօմբ, թէքմիլ եէլքէնլերինի բիւզկետրա վերիպ քէնտիլերինի գորթարմալարընը մէգքիւրթիճ-ճար սէֆինէլէրի գարթանլարընա էմբ իթտիքտէն սօնրա, քէնտի-սի, Ինկիլիզ տօնանմասընն էօ-նինէ կէլելմէյէ հաղրըլանը։

Պէյ-գը, քէնտի ատէթի գատի-մի խաղրէ, տօնանմասընընն պէօ-յիւք գըսմինտան իլէրուտէ պու-լանուպ, քէնտիսի իլէ պէրապէր տիկէրըլէրինտէն էօտտէ պուլունան ևերմի գրթա սէֆինէ իլէ տեր-հալ Հօլանտալըլարընն թէքմիլ-տօնանմասը խազէրինէ հիճիմ էյդէտի։

Քէնտի անճադ կէմիսի, երինէ էսքի էմէքտարը օլան Թրայըմֆ իսի։

Վան Թրօմբ, քէնտի սէֆինէ-լէրինին էն գուվվէթլիլէրինտէն պիր գաչը իլէ պիրլիքտէ, Թը-բայրմֆընն իւզէրինէ տիւշտիւ։

Պու սուրէթլէ Թրայըմֆընն թա-յիֆէլէրինտէ վուգու պուլան թէլէֆաթ, էվվէլքիլէրինի պատ-թըրաբ։

Պէյ-գը պիղզաթ քէնտիսի տա-խի աղըր սուրէթտէ եարալանմըշ վէ քէնտի գաբթանը տա, թա եանը պաշլատա վուրուլուպ էօշ-միշ, երեւզ քիչտէն զիյատե թէ-լէֆ օշմուշ, վէ պագը գաան-ըրը 16 գրթա թիւճճար սէֆի-նէլէրինի չէվիրմէյէ միւգթէտիր օլտուղու կիպի, պէշ գրթա հարպ սէֆինէլէրինի տախի պէրապէր զապթ էյդէտի։

Օշ կիւնիւ տախի աշամա տէ-կին մուհարեպէ տէվամ իտիւպ, Ինկիլիզէր Հօլանտալըլարը հէմ թիւճճար վէ հէմտէ հարպ սէֆի-նէլէրի տօնանմալարընը գօվալա-մայա տէվամ էթտիլէր։ Կիճէ տախի պէօյլէճէ տէվամ էթթի։ Վէ այն 20ինճի սաղատըը, ամի-րալ Պէյ-գը քէնտի տօնանմասընն պէշ գրթա էն սէրի իւշ հարէքէ կէմիլէրի իլէ Հօլանտա տօնան-մասընն իւզէրինէ տիւշէրէք, գարն գարընա պիր չաթըշմա տահա պաշլանը։

Արթըգ Վան Թրօմբ ֆիւթու-հաթտան վաղ կէչիպ, եայընը, հիմայէսի թահթընտա պուլունան թիւճճար սէֆինէլէրինի գուր-թարմայա չալըշմագտա իսի։ Չիւն-քի մէգքիւր սէֆինէլէրտէ բէք-քիւպկէթլի վէ կիրանպահա էշ-եալար տօլու իսի։

Եէվմի մէգքիւր աշամ օլտուղ-տա, Ինկիլիթէրրա սէվահիրինտէ պէտ օլտանան մուհարեպէ թա ֆրանսա գէյըսընա գատար նագլ օլունմուշ իսի։

Գարանլըգ պատմայա պաշլա-ըրընտա, չէտիտ պիր ֆուրթու-նա տախի մէյատանա կէլտի, վէ Հօլանտա տօնանմասը Գալլ նամ Ֆրանսըզ լիմանը բիշկեհրինտա տէմիր թաթիպ, Ինկիլիզ տօնանմա-սը տախի պիր աղ տահա աչգրտա տէմիրլէտի։

Ֆէբրուասը սապահը շէվֆագ աթարգտա, Պէյ-գը, մուհարե-պէպ իլ թաղէլէմէյէ հաղրըլանը իսէ տէ, տէզիրլէճէք քիմսէ պուլամատը, չիւնքի Հօլանտա ա-միրալը կիճէ գարանլըղընտա ֆուրթունանը էօնինէ տիւշիպ սավուշմուշ իսի։

Մէգքիւր իւշ կիւնլիւք մուհա-րեպէտէ զալէպէ Ինկիլիզէրտէ գալըպ, քէնտիլերինտէն եալընըզ պիր գրթա ֆըրգաթին թէլէֆ օշմուշ իքէն, Հօլանտալըլար թա-բարֆինան իսէ, ճէման օն պիր գրթա հարպ սէֆինէլէրի քիսի-սի թէլէֆ օշմուշ վէ քիմիսի տա-խի Ինկիլիզէրին էլինէ էսիր տիւշ-միւշ իսի։

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒՆ ԵՒ ՆՐԱ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

(Մշակում Նոթերի Դասախօսութիւնէ գրուած գլխաւորէն)

Զ.

Այդ օրինակները եր բերելեմ, որպէս զի ցոյց տամ որքան սը-խալներ կարելի է անել մանա-վանդ ժութեան մէջ, որոշելով նրա գլխաւոր և հիմնական սկզբունք-ները, անտես առնելով ճիշդ գի-տութիւնները, անտես առնելով բնական գիտութիւնները։

Աշխատենք որոշել այժմ ի՞նչ բան է մայրենի լեզուն։ Անտես առնելով բնական գիտու-թիւնը, մենք պէտք է որոշենք մայրենի լեզուի հասկացողութի-ւնը այս ձևով։ Մայրենի լե-զուն մանուկի համար այն լեզուն է, որով նա առաջին անգամ թութ-վել է, որ նրա խօսած լեզուն էր ծնված օրից։

Բայց այն լեզուն, որ թոթո-վում է մանուկը օրօրոցից, ինք-նուրոյն կերպով իսկ չէ ծնվել մա-նուկի ուղեղի մէջ։ Նա սկսել է թոթովել և վերջը սովորութիւն է առել խօսել այդ լեզուով, որ և դարձել է նրա մայրենի լեզուն, այն պատճառով, որ դեռ այն ժամանակ, երբ նրա մտաւոր և հոգեկան ընդունակութիւնները նոր սկսել են զարգանալ, նա արդէն լսում էր, դեռ օրօրոցի մէջ պառկած, այդ լեզուի գործա-ծութիւնը իր չորս կողմը։ Ուրե-մն անգիտակցաբար, իր չըշա-նում խօսած լեզուն ազդում էր նրա արտաքին զգայարանների վրա, իր կամքի դէմ էր ներգործում նրա ուղեղի վրա, տպա-ւորվում էր նրա մտաւոր և հոգե-կան տրամադրութեան մէջ։ Ու-րեմն այդ լեզուի նրա մայրենի լեզու դառնալը բոլորովին արտաքին ներգործութեան, արտաքսական, մեքենայական, եթէ այդպէս կարելի է ասել, պատահական ներգործութեան հետևանք էր։

Ինձ կասեն որ ամեն լեզու այս ձևով է սկսում տպաւորվել մա-նուկի ուղեղի մէջ, այս ձևով է ըմբռնումնա լեզուի գործածու-թիւնը։ Այո՛, այդ այդպէս է։ Բայց հարցը դրա մէջն է, թէ որքան իրաւունք է այս կամ այն լեզուն մանուկի մտաւոր և հո-գեկան կարողութիւնների կոնս-նաւոր և ընդարձակ զարգացմա-նը։ Այն լեզուն, որով սկսում է թոթովել մանուկը, կարող է պատահակ լինել ինչպէ՞ս լինել թէ ինչ շրջանի մէջ է աշխարհ եկել մանուկը։

Մանաւորեն՝ մեր սասցիները։ Մի հայ ընտանիք ապրում է Գո-բիում, որտեղ ընդհանրապէս խօս-ած լեզուն վրացերէն է։ Ծնվում է մի երեխայ այդ ընտանի-քում, և արտաքին շրջանի, ըն-տանիքի ազդեցութեան տակ, սկսում է թոթովել վրացերէն լեզուով։ Նոյն ընտանիքը մի քա-նի տարուց յետոյ տեղափոխվում է Մոսկվա։ Այնտեղ էլ նոյն ըն-տանիքի մէջ ծնվում է մի երկ-րորդ երեխայ։ Սա Մոսկվայի շրջ-ջանի ներգործութեան տակ, դու-ցէ ծառաների, դայեակների ազ-դեցութեան տակ, սկսում է թո-թովել ռուսերէն լեզուով։ Առա-ջին մանուկի մայրենի լեզուն, այսպիսով, վրացերէն էր, իսկ նրա եղբօր մայրենի լեզուն ռու-սերէն է։ Այդպիսով կը յայտնվի որ մի և նոյն ընտանիքում երկու եղբայրներից իւրաքանչիւրը կա-րող է իր մայրենի լեզուն ունե-նալ։ Այդպիսով կը յայտնվի որ մայրենի լեզուն մի պատահական արուեստական երևոյթ է, որ ոչ-ինչ կապ չունենալով մանուկի հո-գեկան և մտաւոր ընդունակու-թիւնների հետ, չէ կարող հա-մարվելը բնական, ֆիզիոլոգիական մի երևոյթ։ Այդպիսով աւելորդ կը լիներ խօսել այն բանի վրա, թէ որքան յարմար է այս կամ այն լեզուն մանուկի մտաւոր և հո-գեկան կանոնաւոր զարգացման համար։ Եւ այդ թէորիան ծայ-բահեղութեանը հասցնելով՝ կը յայտնվեր որ մի ազգ կարող է այնքան մայրենի լեզուներ ունե-նալ, որքան ազգերի հետ այդ ազգը չփվում է, յարաբերու-թիւններ ունի։

Այդպիսով անտես առնելով բնական գիտութիւնները մայ-րենի լեզուի մանկավար-ժական գաղափարը բացատրելու համար, մենք կը հանդիպենք այդ գաղափարի մի շատ անորոշ, ան-հաստատ բացատրութեան, թէ մայրենի լեզուն այն լեզուն է, որով մանուկը խօսում էր իր ծնված օրից։ Այդ ձևով բացատ-րելով, մենք կը հանդիպենք այն եզրակացութեանը, որ ամեն ազգ կարող է անթիւ մայրենի լեզու-ներ ունենալ, բայի սորանից շատ կը գժուարանայինք մանկավար-ժական պրակտիկայի մէջ գոր-ծադրել այդ գաղափարը։ Եթէ մանուկին պէտք է դաս տալ այն լեզուով, որով մանուկը առաջին խօսքերն է արտասանել, իր ա-ռաջին գաղափարներն է յայտնել, ուրեմն աչքի առաջ ունենալով վերև յիշված օրինակը, թէ մի ընտանիքում այդ եղբօր փոյ-քրենի լեզուն վրացերէն է եղել, քանի որ նա ծնվել է Գորի-ում, իսկ կրտսեր եղբօրը ռու-սերէն լեզուն, քանի որ նա ծնն-վել է Մոսկվայում,— այդպիսով մի և նոյն ընտանիքի երկու եղ-բայրների հետ մենք պէտք է սկսենք դասատուութիւնը երկ երկ լեզուներով, մեկի հետ պէտք է անպատճառ պարապենք վր-րացերէն, իսկ միւսի հետ ռու-սերէն լեզուով։

Այդպիսի խառն ու շփոթ դը-րութենից դուրս գալու համար

ՖՈՒԳԱՐԱ ՀԷԳԻՄԻ

Ը.

ԽՈՆԳԻՐՃԻ ԳԱՐԸ

(1532 Դէ-Գրօդան գէնմ)

—Սիզ պու կիճէ եօլա չըգմամպսընըզ, – տէտի օ ադա Անթիա ադ Մօն-թէկիւ։ – Պէն սիզի պու գարըյա թէսլիմ իթմէյէմէյիմ։ Մէրգումէ գարը նէ գատար տա փէտաքեար վէ սանդը օլա, սիզ անրն էլինտէն բէք դօ-նայ դաշճագսընըզ։ Պինանէն ալէյհ եարընն կիճէյէ գատար սիզի Էկը գօ-նագընտա սագլամալըյըմ։ Պիր աղ էվվէլ պու կիճէ խթիրահաթ իթմէք իս-թէյօր իսինիզ։ պիր վօգատ նամէմուլէ եուպիւնտէն պիզզատուր պու ար-զունըզա միւտատէ իսէճէյիմ։ Պու թէէխիր արթըգ սօնու տըր, խթիֆա-տէ իսինիզ։

—Էֆէնտի, – ճէվապ վէրտի Էկլանթին, – պու կիւնքի կիպի եարընն տա, տէյիլ սկղին, իլա ճէնապը Հագգըն էտրի օլտաճագ տըր։

—Կէօրճէյիզ, – տէտի Անթիա Ֆիքրի անկաշըմայան պիր թէպասիմէ։

Պունու միւթէագբլէն չընղրրաղը չալը։

Պիր սատթ ադտէմ Էկլանթինի իչէրի կէթիրէն ուչագ սալօնա կէլտի։

—Պու դընը եինէ կէօթիւր, – տէտի օնա Անթիա, – վէ մէրգուսէնին իղտաէթ իթտիկի տաիրէնին գաբուլարը էյի գարանմասընա տիգգաթ էթ։ Մէրգումէ իչիւն հայաթընա մէսուլընն պանա։ . . . Ինտինիզ։

Պատէհու Մակիսէ խիթապէն իլալէ իթտի։

—Սիզ տուրընըզ։ Շեւպկէ եօգ ադը քի պիր ադատ սիզէ իգթիզամ օլսադ։

Թ.

ԳԱՏԸՆԼԱՐԸՆ ԻԴԱՄԷԹԿԵՆԱՀԸ

Մէտուլ իտէրիզ քի, Ծէրպանընն օթ եիքիւ թրապայը սարնընը ավ-լույա պրագատրդտան սօնդրա, սարնըն կիպի էօթէն սէսկիլէ չու աթիտէքի պէյթի թէրէննիւմ իտէրէք էօքիւպէրէյէ պէրապէր չէքիլու կիթտիկի ուսու-սըլմամըշ տըր։

Զէվէնղարտէ գուշլար էօթէր,
«Սէվիշէլիմ», էշիմ» տէրլէր։
Պիւլպիւլ կիրէր եուվասընա,
Զաղրըր կիւլիւ թա եանընա։
Պիղ տէ գուշլար կիպի, նազլըմ,
Կէշ եանընա սէվիշէլիմ,

Պատէհու մէրգում՝ վատկէ էնէն եօգուշտան էնէր իքէն, սէսի վէ թիւրքիսի եավաշ եավաշ իշիտիլէգ օլմուշ վէ նիհայէթ սիւսպիւթիւն քէ-սիլմիշ իսի։

Պիղ չիմտի սարնընը ավլույա ավտէթ իսէլիմ։ Գօնադընն թէքմիլ ուշադ-լարը պիր պիրի արտըսրա մէգքիւր ավլուտան չըգըպ, թաամ իթմէյէ վէ սօնպրա եաթմադա կիթմիշ օլտուղլարընտան, օրտտա տէրին պիր սուալդգ վէ գիֆիր գարանլըգ հիւքմ իթմէքտէ իսի։

Հիշ պիր հարէքէթ վուգու պուլմագսըզընն վէ հիշ պիր սէս իշիտիլմէքսի-սին իքի տատթ գատար միրուր իթտի։

Պատէհու, պիր եէր սըշանընընն եէր ալթընը գազըյարագ, եէր եիւ-զինէ գատար կէլիպ օրատտա պիր չէվէնդար իշինտէ պիր տէլքի աչարընընտա նէ վուգու պուլուր իսէ, օթ արապասընընն իւզէրինտէ սէ այնը հալ վագը օշմուշտը։

Մէգքիւր գուրու օթ էվվէլա ուսուլճանդգ սալանը, եօգարը տօղրու գալարը, պիր պաչ կէօրիւնտիւ, սօնդրա իքի օմուղ տա կէօրիւնտիւ, վէ նիհայէթ պիր տատմ՝ քէնտիսինի քիմսէ կէօրմէմէք իշիւն սէօրթ թարաֆա էյիճէ պագընտրդտան վէ գուլաղ վէրտիքտէն սօնդրա, մէգքիւր օթ եըղընը-նընն իշինտէ թէքմիլ տիշարը չըգտը։ Մէրգում օ զէմանա գատար օրատա կէօմիւլմիշ գալմըշ իսի։

Գլխաւոր և հիմնական սկզբունք-ները, անտես առնելով ճիշդ գի-տութիւնները, անտես առնելով բնական գիտութիւնները։

Աշխատենք որոշել այժմ ի՞նչ բան է մայրենի լեզուն։ Անտես առնելով բնական գիտու-թիւնը, մենք պէտք է որոշենք մայրենի լեզուի հասկացողութի-ւնը այս ձևով։ Մայրենի լե-զուն մանուկի համար այն լեզուն է, որով նա առաջին անգամ թութ-վել է, որ նրա խօսած լեզուն էր ծնված օրից։

Բայց այն լեզուն, որ թոթո-վում է մանուկը օրօրոցից, ինք-նուրոյն կերպով իսկ չէ ծնվել մա-նուկի ուղեղի մէջ։ Նա սկսել է թոթովել և վերջը սովորութիւն է առել խօսել այդ լեզուով, որ և դարձել է նրա մայրենի լեզուն, այն պատճառով, որ դեռ այն ժամանակ, երբ նրա մտաւոր և հոգեկան ընդունակութիւնները նոր սկսել են զարգանալ, նա արդէն լսում էր, դեռ օրօրոցի մէջ պառկած, այդ լեզուի գործա-ծութիւնը իր չորս կողմը։ Ուրե-մն անգիտակցաբար, իր չըշա-նում խօսած լեզուն ազդում էր նրա արտաքին զգայարանների վրա, իր կամքի դէմ էր ներգոր-ծում նրա ուղեղի վրա, տպա-ւորվում էր նրա մտաւոր և հոգե-կան տրամադրութեան մէջ։ Ու-րեմն այդ լեզուի նրա մայրենի լեզու դառնալը բոլորովին արտ-աքին ներգործութեան, արտա-քսական, մեքենայական, եթէ այդպէս կարելի է ասել, պատահական ներգործութեան հետևանք էր։

Ինձ կասեն որ ամեն լեզու այս ձևով է սկսում տպաւորվել մա-նուկի ուղեղի մէջ, այս ձևով է ըմբռնումնա լեզուի գործածու-թիւնը։ Այո՛, այդ այդպէս է։ Բայց հարցը դրա մէջն է, թէ որքան իրաւունք է այս կամ այն լեզուն մանուկի մտաւոր և հո-գեկան կարողութիւնների կոնս-նաւոր և ընդարձակ զարգացմա-նը։ Այն լեզուն, որով սկսում է թոթովել մանուկը, կարող է պատահակ լինել ինչպէ՞ս լինել թէ ինչ շրջանի մէջ է աշխարհ եկել մանուկը։

Մանաւորեն՝ մեր սասցիները։ Մի հայ ընտանիք ապրում է Գո-բիում, որտեղ ընդհանրապէս խօս-ած լեզուն վրացերէն է։ Ծնվում է մի երեխայ այդ ընտանի-քում, և արտաքին շրջանի, ըն-տանիքի ազդեցութեան տակ, սկսում է թոթովել վրացերէն լեզուով։ Նոյն ընտանիքը մի քա-նի տարուց յետոյ տեղափոխվում է Մոսկվա։ Այնտեղ էլ նոյն ըն-տանիքի մէջ ծնվում է մի երկ-րորդ երեխայ։ Սա Մոսկվայի շրջ-ջանի ներգործութեան տակ, դու-ցէ ծառաների, դայեակների ազ-դեցութեան տակ, սկսում է թո-թովել ռուսերէն լեզուով։ Առա-ջին մանուկի մայրենի լեզուն, այսպիսով, վրացերէն էր, իսկ նրա եղբօր մայրենի լեզուն ռու-սերէն է։ Այդպիսով կը յայտնվի որ մի և նոյն ընտանիքում երկու եղբայրներից իւրաքանչիւրը կա-րող է իր մայրենի լեզուն ունե-նալ։ Այդպիսով կը յայտնվի որ մայրենի լեզուն մի պատահական արուեստական երևոյթ է, որ ոչ-ինչ կապ չունենալով մանուկի հո-գեկան և մտաւոր ընդունակու-թիւնների հետ, չէ կարող հա-մարվելը բնական, ֆիզիոլոգիական մի երևոյթ։ Այդպիսով աւելորդ կը լիներ խօսել այն բանի վրա, թէ որքան յարմար է այս կամ այն լեզուն մանուկի մտաւոր և հո-գեկան կանոնաւոր զարգացման համար։ Եւ այդ թէորիան ծայ-բահեղութեանը հասցնելով՝ կը յայտնվեր որ մի ազգ կարող է այնքան մայրենի լեզուներ ունե-նալ, որքան ազգերի հետ այդ ազգը չփվում է, յարաբերու-թիւններ ունի։

Այդպիսով անտես առնելով բնական գիտութիւնները մայ-րենի լեզուի մանկավար-ժական գաղափարը բացատրելու համար, մենք կը հանդիպենք այդ գաղափարի մի շատ անորոշ, ան-հաստատ բացատրութեան, թէ մայրենի լեզուն այն լեզուն է, որով մանուկը խօսում էր իր ծնված օրից։ Այդ ձևով բացատ-րելով, մենք կը հանդիպենք այն եզրակացութեանը, որ ամեն ազգ կարող է անթիւ մայրենի լեզու-ներ ունենալ, բայի սորանից շատ կը գժուարանայինք մանկավար-ժական պրակտիկայի մէջ գոր-ծադրել այդ գաղափարը։ Եթէ մանուկին պէտք է դաս տալ այն լեզուով, որով մանուկը առաջին խօսքերն է արտասանել, իր ա-ռաջին գաղափարներն է յայտնել, ուրեմն աչքի առաջ ունենալով վերև յիշված օրինակը, թէ մի ընտանիքում այդ եղբօր փոյ-քրենի լեզուն վրացերէն է եղել, քանի որ նա ծնվել է Գորի-ում, իսկ կրտսեր եղբօրը ռու-սերէն լեզուն, քանի որ նա ծնն-վել է Մոսկվայում,— այդպիսով մի և նոյն ընտանիքի երկու եղ-բայրների հետ մենք պէտք է սկսենք դասատուութիւնը երկ երկ լեզուներով, մեկի հետ պէտք է անպատճառ պարապենք վր-րացերէն, իսկ միւսի հետ ռու-սերէն լեզուով։

Այդպիսի խառն ու շփոթ դը-րութենից դուրս գալու համար

Պու ատատ՝ պիր աղ վագթ սիլա հարէքէթ տրապանը գթէբէսիզտէ տուրատա, վէ պատէհու ուսուլճանդգ եէրէ ինէրէք, պիր միւտատթտէն պէ-բու սիլա հարէքէթ գալաղգարը իչիւն ուլուշմուշ օլան գօլարընը կէրկի-էյիպ պլըշտրտը։

Լապիւգոնը Էկը գօնադընա կիրմէք իշիւն պէօյլէ պիր քիւթախանէ թարիգ գուլլանմըշ օլտուղընը էլվէթթէ օգույանլարըմըզ չօգտան ֆարգ իթտիլէր։

Գարթանընն գօյու բուպալարը իւզէրինտէ դարանլըգտա իշ բարլագ նօգթա սօնուգ պիր սուրէթտէ բարըլտայըպ տուրմագտա իսի։ պու բար-լագ նօգթալարընն պիրի՝ պօյնունտան չէլիք պիր գօրսօն իլէ սարը օլուպ Սէն-Գլօտ մանաստիրընընն Բիէր Բրօսթ Թարագընտան քէն-տիսինէ թէսլիմ օլունարընտան պէրու ապա թէրը իթմէմիշ օլտուղը մէ-տալէսընն եապան կիւլիւ (էկզանթին) պիշիմնտէ թագըրմըշ էլմասարը, վէ տիկէր իքի բարլագ նօգթալար տա պէնինէ թագտրը տարինանալարին զիսիլ-էրի իսի։

Պու սըրատա Էկը գօնադընն սահիպինին պուլունարը սալօնը իքի բէնչէրէսի, էվվելէէ սէօյլէմիշ օլտուղըմըզ վէճիկէ, սարնընընը ավլույա նազը իսիլէր։

Գաքթան՝ մէգքիւր բէնչէրէէրտէն ըզըգ կէօրիւնճէ իւք ադըզ թաաճիւպ իթտի, վէ Անթիա տը Մօնթէկիւ եաթանա գատար պէլէյիպ անտէն սօնդրա իչէ պուլաշմագ ագդրըրդ տէյի՞լ մի տէյու քէնտի քէնտիսէ սօրտու։

Լաքին մուամպէյէ տարդատ տահա ուզուն միւտատէ ուչանդգ տու-բապիկը իսի։ տատթ իսէ անճագ օն վար իսի։ անրն իշիւն Լապիւգոն սէրիան իճրան թահարրիրաթա պաշլամաղա գարար վէրտի։

Տաղը նէֆիբարընն բէիսի իլէ գօնթ տը Մօնթէկիւ ադասընտա մէվ-ճուտ օլան միւնասէպատթ վէսիլէսիյլէ Լապիւգոն էսէրիյա Էկը գօնադընա կիթմիշ օլտուղընտան, գօնադընն իշինի խայրիտէն խայլի պիրի իսի։

Գարանլարընն տսիրէսի Էկլանթինէ հապսանէ իթթիխաղ խիրմիշ օլ-տուղընա Լապիւգոն քէնտի քէնտիսէ վէ պիհագգընն գանատթ հարը իսէ-բէք, կէօղէրինի գարանլըղա ալըշտրրարդտան սօնդրա, պու էսքի գօնա-գընն միխթէլինի տաիբէլէրինի պէրթաֆսիլ թաբիֆ իթտիկիմիպտէ պիր իթ-միշ օլտուղըմըզ եըզըգ քիչիւք գաբուլա տօղրու կիթտի։

(Ցիկլ)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԹԱՀԻՐԱԹԸ ՈՒՄՈՒՄԻՑԼ

Նո-Վեռ Բէռ՝ Լէոր Նամ Վիէննա կաղէթասանքն պէ յանքնա կէօրէ, Պապը Ալի ալաֆր սեպտ. 27 թարիխնէրէ տուէլը մուազդանա նէղ-սինամ պուրուանտ Օսմանլը սիֆէրասլանա Եունան հուտուտ մեսէլէսի հագգընտա ամիտէքի թահրիրաթը ումումիյէյի կէօնտէրմիշ տիր։

«Պիր չօղ մէճլիսլէր ազտընտան սօնրա՝ Պապը Ալի իլէ Եունան սէֆիրի Մ. Գանանարիօթի արասընտա հուտուտ մէսէլէսինէ տաիր իթիլաֆ հասրշ օլմուշ տըր։ Միւնազարունֆիհ նօղթալարդն քանֆիէսի Եունանիստանա թէսվիմ օլունանճագ տըր։

«Պապը Ալի՝ շիմտիտէն թահլիյէյի սէրէօհտէ իլէ ալէրապէր, անճագ սախիրէն թէքրիֆ օլունմիշ օլան խաթիթը մուհաֆազա էյլեր։

«Խաթիթը մէզքուր՝ Շիտէրօբալիզ զտան ալայայարագ, Օրթագ-ծըլար վէ թարաշթալար սիլսիլէի ճիպալընը խարապէլերէ գալարար թաագիպ իտէրէք, Սալանպրինա նէհրի մէճրասընտան Կունէյա տէրպէնտինէ ինէր։ Պատէհուտնէհրը մէզքուրդն մէճրասընը եօգարըյա ածղրու թաագիպ էյլէտիրտէն սօնրախաթիթը հուտուտսօլ ճիհէթէ թէվէճճիհ էլէ Զարդօսին ճէնուպինտէ քանին թէրէրէրէ տօղրու կիրմէք իւզրէ նէհրտէն այրըլըր։

«Եունան տէվլէթինին՝ տախի էֆքարը իթիյաֆճույանէսինին ասայրընը կէօսթէրէրէք, մայիս 24 թարիխի մուզ ավէլէնին 9ընճը մոտտէսի տհրեսմինճա գօմիսերէր թաղին իտէրէք մուզավէլէնին չէքմիթը միւնտէրիճէճինի էյֆա իտէճէլյինի մմալ էյլէրիը։»

Դազէթաի մէզքուրդն պէյանընա կէօրէ, Պապը Ալի գտթէն մէզքուր նօղթալարդն թանրիյէսի սէպէբինը մանալիյէյ էվամիր իթա էյլէմիշ տիր։

ՏԱԼԻԹԻՅԷ

Սթամպօլոան սեպտեմբեր 26 թարիխիյէ թարշը պա թէյէկյանֆ եազրլրդրընա կէօրէ, Ամերիգա սէֆիրի ժէնէրալ Ուօյլէս կէյէն սէնէ բօլիիգայա տաիր օլան պիր նիմայիշէ էշիրաք ֆիթրիքէրի իչին Սանֆրանսիսքօյի մուտարիֆ մուտարիֆլարէ Տէրսաատէմէ կէմիլիյէն Դրամն թանրիյէի սէպէբինի զարիֆ Շահանէտէն թալեպ էլ իրատէի Սէնէյէյի իսթիհսալ իթմիշ օլմաղա, մէրգուման Բումլար սալը վէրիլմիշէր տիր։

—

—Թընկիրդաստէ Եավէր բաշա հաղրէթլէրինին հիւբրիմէթը Սէնէյէյէ 39 սէնէտէն պէրու էյֆա իթիտիլի խրտէմաթը մէպրուրէ վէ միւսթահսնէսէտէն տօլայը քէնտիսինէ պիր թէգաիւտ մասը թանսիս օլունտրղընը կէյէնէրտէ եաղմըշ իտի։

Լէոբէրէն զանընա կէօրէ, հիւբրիմէթը Սէնէյէնին բաշի միւշարիէյէ հաղրէթլէրինէ թանսիս պույուրաղը մասշ 3500 դուրուշ իմիշ։

—Քեաղիմ բաշա հաղրէթլէրի տիմանը հարպ ազալրդընա թային պույրուլրդը կիպի, Պահրիյէ ամբրդասընտան վէ Շեհր Լամանէթի ազասընտան Հիւսնիւ բաշայա միրկիվալրդ բրիթպէսի իհսան պույրուլմուշ տըր։

—Ամերիգա սէֆիրի սիւն տաիսի Պապը Ալիյէ կիսէրէք խարիճէյէ նազրը բաշա հաղրէթլէրի իյէ պիր սաաթ գատար կէօրիւշմիշ տիր։

—Բեաղիմ բաշա հաղրէթլէրի տիմանը հարպ ազալրդընա թային պույրուլրդը կիպի, Պահրիյէ ամբրդասընտան վէ Շեհր Լամանէթի ազասընտան Հիւսնիւ բաշայա միրկիվալրդ բրիթպէսի իհսան պույրուլմուշ տըր։

—Թրանսիդօնա կիթմէքտէ օլան խաթիթի Մախսուսէնին թաշնամ վաբօրը Սինսոպ ազրդլարընտա ֆուրթունայա թուսթուլուպ ֆէնա հալտէ զէտէլէնմիշ օլուրզունտան, գարտանը թարաֆրընտան 80 տէնիզ էմթաա տէնիզէ ատըլմըշ տըր։

—Գալաթատա գալա վէճխանէյէ սիրմէքտէ օլան պիր տաա թարաֆը զուրթա ամանէրտէն օլունմուշ տըր։

—Կէճէլէրի Գալաթա վէրանէլէրինին իւզրէրինտէ յէնի տաուլարտա եամմագտա ալան չիրկին էյլան թահրը ըսկարթէ ալընմագտա իսիյլէր։

—Գէբէրտէ նամ ինկիլիզ ամիզա վաբօրընն պու կիւն եարին Տէրսաատէմէ մուվասլէթինէ պէքլենմէքտէ տիր։

—Պահրը Սէֆիտտէն կէլէն էրէնամ Բուս թէրսանէ վաբօրընա Զանագ-Գալէսինտէն կէմէք իչիւն բուխսաթ վէրիլմիշ տիր։

—Պաչմապէյնճի միւթէվէֆճամտի բայանընն վէֆաթընտան տօլայը մանտուսը Դարաի վալիսի Բէշտա բայա՝ բէտէրինին վէֆաթը հասէպիյէ վէ մէէզունկէթ խաթիհսալը։ Ցէրսաատէթէ վիւրուտ իթմիշ օլուպ, բաշի միւշարէյէ՝ կէչէն ճումա երթէսինէ պէրու պուրաստա պուլունմագտա տըր։

—Սէլանիք Բում մէթրօբօլիտի՝ Նէոլոգոս իլէ Վէրդրէ կաղէթալարընն քէնտի (մէթրօբօլիտին) աբէյէհնտէ տէրճ իթտիքէրի մէքթուպլարան տօլայը մէզքիւր կաղէթալարն սահիպը իմթիյազլարը ալէյհինտէ նամուս տավաղը աչմըշ տըր։

—Պու կիւնլերտէ Սադրդտա պիր խայլի տէֆա հարէքէթը արզ վուգու պուլաստրգը կիպի, էվվէլքի կիւն տախի հէմ արզ վէ հէմ տէ չէտիտճէ երինէ պիր խայլի տէֆա զէլզէլէ վուգու պուլմուշ տըր։

—Թայդընն Բարիզ մուխպիրի տեղտեմբեր 28 թարիխիյէ մէզքիւր կաղէթայա պէրվէճճը ալթի եաղլյոր։

«Թան կաղէթասընն պէյանընա կէօրէ, Թունուզտա իսիթիյազաթն (ֆէբէնիլոէն) ֆէսախի իչիւն Ֆրանսա հիւքիւմէթինին Լօնտրա վէ Պերլին դալինէթօլորրյա վարը օյան միւզաքէրաթը՝ պիր նէթիճէյի մանթլուպէյէ ճիդնճէրը օլուպ, միւզաքէրաթը մէզքիւրէնինճէրէեանը էլան եամընը իթմալիա իլէ պէրաբէրմամ իմիշ։

«Ֆրանսա հէյէթը վիւքէլա բէխի Մ. Տիւդէր պու կիւն Եունան դրոյը յա պիր միւզաքթտա պուլունմուշ տըր։»

—Պաղը տավարատա միւտտահ էլէ միւտտահ ալէյհ եէքտիկէրիյէ ուզլաշդ մէսարիֆը մահքէմէյէ թէվիյէ իթմէմէքտէ օլուուզլարը կիպի, Դայսերիյէսէ տախի 180.000 դրչրդ պիր տավատան տօլայը մահքէմէյէ միւրաճաաթ օլունմուշ վէ իլանէն վէրիլէճէկի քէրթէլերտէ միւտտահ իլէ միւտտահ ալէյհ ուզլաշդ միւտտահ 120.000 դրչրա իթթիֆա իթմիշ վէ պէօյլէճէ մահքէմէ մէսարիֆի թէվիյէ օլունմամըշ տըր։ Պու պապտէ Ամերիգէ նէզարէթինէ իսպարը քէյֆիյէթ օլունուպ, Ֆիլվագը թարաֆէ՝ ուղլաշդրդլարը հալտէ մահքէմէ մէսարիֆինին թէվիյէսի խուսուսընտա գանունտա սէրահաթ եօգ իսէ տէ, պու խուսուս է.քսէր տէֆա վուգու պուլուտուրընտան, Ամերիգէ նէզարէթինին գանանին չիպէսի՝ պունտան պէօյլէ թարաֆէ՝ ուղլաշդրդլարը հալտէ, եէնէ մահքէմէ մէսարիֆինի վերմէյէրինէ, վէ ֆագաթ պու մէսարիֆին միւտտահ իլէ միւտտահ ալէյհին ուզլաշմալարընա էսաս օյան մէպլաղ նիսպէթինտէ ալընմասընա գարար վերմիշտիր։ Պու պապտէ վալիյէրէ պիր թահրիրաթը ումումիյէ կէօնտէրիլմիշ տիր։

—Լէվվէլքի կիւն հէյէթը վիւքէլա Պապը Ալիտէն չրգրդ Մապէյնէ կիսէրքէն թօրխանէ միւշիրի Ալի Սաիպ բաշանին տրապա պէկիրլերի պիրտէն պիրէ իւրքէրէք տրապայը եէրէ եզդմըշլար իսէ տէ, բաշի միւշարիէյէհէ հիշ պիր քէսէր կէլմէմիշ տիր։ Սուպհի բաշա՝ Ալի Սաիպ բաշայը քէնտի տրապասընա ալմըշ տըր։

—Լէվվէլքի կիւն Պէյօղլունտա Շիշլի օսգաղընտա պիր խանէյէ կէճէլէյին 6 խըրսրդ կիրիպ 200 լիրալրդ զիյդրյմէթ էշեա աշըրմըշտը տըր։

Տիւն ագշամ տախի սաաթ 1 ½ բատտէլերինտէ Գըրնավուտտա իբլիսի սաքէր գըլեաֆէթինտէ վէ պիրի պաշը պօղուզ օլարագ իւչ քիշի՝ պիր շարգալընն իւզերինէ պիհիհուճում օյմագ իսթէտիքլէրինտէ, շարգալը գարշը գօյմուշ օլուուրընտան, իչլերինտէն պիրի գամաբնը չէքմիշ իսէ տէ, շարգալը՝ գամայը թուրթարագ պաղրմաղա պայլամըշ օլմաղլա էթրաֆտան ատամ եէթիշէրէք մէրգումնան խապիսլէր պիր չէյ եարամագսըզընն գաչմաղա մէճբուր օլմուշ, վէ մէզքիւր շարգալը եալընը պիր էլինին բարմագլարը քէսիլմիկի հալտէ սօյուլմագտան գուրթարմուշ տըր։

—Էվվէլքի կէճէ Սուլթան Ամէտտէ Գապա-Սադալտա վուգու պուլան հարիդտէ 12 ախշամ խանէ միւհիմէրէգ օլմուշ տըր։

Շէհր Լիմնի Մաղհար վէ Զապթիյէ նազրը Հաֆըզ բաշալար հաղարաթը մահալը հարիդտէ հաղրը պուլունտրդլարը կիպի, Մապէ յնտէն տախի պաղը մէմուրին իզամ պուլյրուլմուշ, վէ հէր չէրեէք սաաթտա կէլէն եավէ-

Մաղր ֆօնտ. մութա հրաէ 362-50
Մանարիթան էսհամը 102-¾
Եունան 6 % 1879 410-
Գամպիս 3 այ վատէ 25-29

—

Վիէննա 3 Հոկտ.

Ամֆիս ֆիորին –
Բումէլի ջամէնտրֆէրի 28-60

—

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

—

Էսէ. ումմ. տիւն ագշ. գաբ. 14-25
Պու սապահ աչըլտը 14-21
Մըսրը մութթահրաէ. գաբ. 77-20
Պու սապահ աչըլտը 77-35
Իսթիգրդ. 63 (մութթօն) 88-
» 65 80-
» 69 (քինար 71-
» 72 (Պոն տիւ թրէ.) 25-50
» 73 65-
Բումէլի ջամէնտրֆէրի 59-
Ագէչ ֆայիզի 9-
Բէքօր Դրչ. –
Հէվալէսիզ » 35-

—

ՊԱՆԴԱ ԱԳՍԻՕՆԱՐԸ

Գրէտի ժէնէրալ 7-12
Սթամպոլ պանգասը 9-
Սօսիէթէ ժէնէրալ 5-20
Թրամվայ 3-35

—

ԱԳՋԷԼԷՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 դրչ-տան Դչ. Բր.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆիրդը 107-38
Մէթալիք » 102-
Պէլիք » 104-
Ալթընզգ » 124-20
Պագըր » 700-
Գայմէ 1080-
Ինկիլիզ լիրասը 100-
Ֆրանսըզ ալթունը 87-30
Բօլ 89-35
Գրէմից ալթունը 51-15
Գարպօն գայմէսի 9-14

ԻԼԱՆԱԹ

Բուսումաթ էմանէթինէն կէլէն իլան։

Բուսումաթ էմանէթինին Պէյօղլունտա Թէբէ սլաչընտա քեսին 19 նիսէրօլու իբի կէօզ քեարիր ֆրունընդն գօնթրաթօսը միւտտէթինին պիր գաչ կիւնէ գատար խիթամ պուլաճագը ճիհէթլէ, եէնէտէ պիլ միւզայէտ թալիսինէ խյմբը մուգարրէր օլուուլընտան, վէ տէրունինտէ պուլունան միւսթէֆիր՝ սէնէվի 75 սաէտ Օսմանլը ալթունը քիրա իլէ խիթյմարընա թալիպ պուլունարդընտան, պունտան զիյատէ պէտէը իյմբ իլէ խիթքարընա բաշիպ պուլունանլարը՝ թարիխը իլանէն իթիբարէն պիր հաֆթայա գատար ճէմիյէթը Բուսումիյէյէ միւրաճաաթ իլէմէլէրի իլան օլունուր։

20 իյլուլ 98 3—3

Խաղինէի խասսայի Շահանէտէն կէլէն իլան։

Էրզադ անպարրընն պիր սէնէլիք իտարէսի իչիւն լիւզում կէօրիւնէճէք միթէնէվի տագիգին իշպու իյլուլը բուսմինին 26ընճը բաշար կիւնիւ միւնադասընա պաչանճաղը կիպի, գարրը գաթիսի տախի 29ընճը չարշէնպէհ կիւնիւ վէրիլէճէկինտէն, իթասընա թալիպ օլանլարրն՝ էյեամը մէզքիւրեաէ խաղինէի խասսայի Շահանէտէ պուլունմալարը իլան օլունուր։

23 իյլուլ 98 3—1

ՏՕՊԹՕՐ ՏԱՏԸՐԵԱՆ

Տօպթօրը մումարիյէյ՝ շիմտիյէ գատար Պէյօղլունտա թարա պաշընտա վագը քէնտի խանէսինտէ իրը-իթմէքտէ օլտուզու խարարթրը պուքերէ երնէ քէնտի խանէսինին գարշընտա վագը Միսիր Մանտոֆեանն 42 նիսէ. բօլու ճգսխանէսինտէ իճրա իտէճէյինի իլան իտէր։ Շէյյէ քի տօպթօրը մումարիյէյ՝ հէր սալը վէ ճումաա կիւնլէրի սաաթ 1տէն 4է գատար մէզքիւր էճպախանէտէ պուլունարագ, միւրաճաաթ իտէն խասսայէկեանը մէճճանէն թէտավի իտէճէք տիր։

Քէզալիք, տօպթօր Տատըրեան էֆէնտիյին բաղար կիւնլէրինտէն մասսան հէր կիւն սաաթ 7տէն 10ա գատար Քըթամպօլտա ֆինճանճիրար Եօգուլունտա վագը 39 նիսէ. բօլու օտասընտա խասթալարը գապալ իթմէքտէ օլտուզու իլան օլունուր։

ԽՐՏՎԻՑԷ ԲՕՍԹԱ ՎԱԳՈՐԱՐԸ ԻՏԱՐԷՍԻ

ՏԷՐՈԱՍՏԷԹՏԷՆ ԻՍԿԷՆՏԷՐԻԹԼԻՅԻ ՎԷ ԻՍԿԷՆՏԷՐԻԹԼԻՏԷՆ ՏԷՐՈԱՍՏԷԹԻ

ՀԻՖԹԱՍԱՆ ՊԻՐ ՔԷՐԻԲ ՏՕՂԼՈՒԹՅԱՆ ՏՕՂԼՈՒԹՅԱՆ ԻՇԼԷՐ

ՍԹԱՄՊՕԼՅԱՆ ՀԱՐԷՔԷԹԻ

Հէր ըրէքդահ գէլ-գէլրը վուգու պուլուր, վէ Զանագ Գալէ, Միտիլի, Իզմիր վէ Բիրէ.իէ օղրար։

ԻՍԿԷՆՏԷՐԻԹԼԻՅԻ ՎԻՐՈՒՍԻ

Հէր Բաղդ Էրթեսի -ադահընը վուգու պուլուր, վէ 4 պուչուգ կիւն ընդարտ սէլեամաթ իտէր։

Մէ-լըհաղրի—Բէրէյրա գաբատանը սիւվար օյտուզու ՏԱԳԱԼԻԼ վաբօրը՝ պաֆ հոկտեմբերին 11ինճի շարշէնպէհ կիւնիւ էօյլէնճէյն սօնրա պաֆրանկա ատաթ 4տէ հարէքէթ իտէճէք տիր։

Պու վաբօր պաֆիր հոկտեմբերին 17ինճի սալը կիւնիւ Իսքէնտէրիյէտէն Բօսթանիտ կիտէճէք տիր։

Եօլճու իլէ էմիրատա նավլունը վէ սայիր մայիւմաթ ալմագ իսթէյէն. Լիր Ամամպօլտա Պաղչէ գաբուսընտա Ահմէտ Բաթիմ բաշա խանընտա վագը չիրքէթը մէզքիւրէնին իտարէխանէ մինչ միւրաճաաթ իլմէյլի տիր։

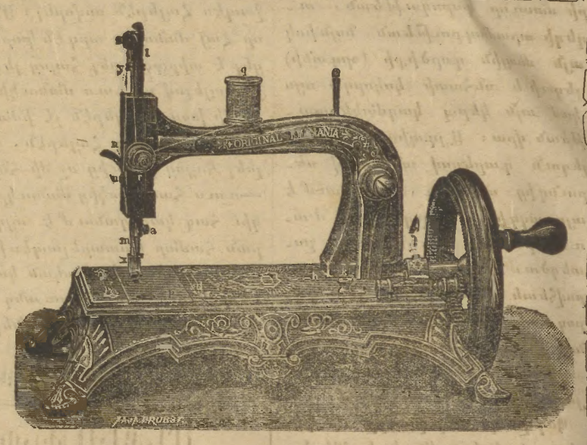

ՄԿՐՏԻՉ ՎԷ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՊԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

ԳՈՒՄԲԱՆԻԱՍԸ

Պու քերրէ Էվրօբատա Ռէնանիա (Rhenania) նամը իլէ մէշհուր օլան ֆապրիգատան, գուլանրլմասը հէր ճիհէթէ գալաչ, սատէ, վէ հէր նէվ սիրիշ իյէրինէ էլվէրիշլի, պօգուլմասը՝ շիմտիյէ գատար մէշհուտ օլան էմանլէրինէ նիսպէթէ բէք նատիր, Ինչէ սէնէլէրաէն պէրու իտիլէն թէքրիբէպէրէ իլէ միւհէրրէպ, վէյհասը սայիր էն ալէա ճինալէրինէ ֆայիգ վէ հէր վէհհ իլէ մագսուտ պուբանան վէ բէսամ պալէատէ կէսթէրիլիէն տիրիշ մաքինասրնը ճէլպ իթմէշ օլտուզլարընտան, պէհէրի 2½, 2¾ վէ 3 Օսմանլը լիրասրնա սատըլմագտա, վէ չօղճա միւդաբատա իտէճէք օլան թիճարան իչիւն սպրրճա սգօնթօ իսիմմէքտէ, վէ կէսթէրիլէն ֆարգը ֆիլտթ իսէ, մաքինասրճա օլմայըպ, իւգէրլէրինտէքի ֆագլա վէ էքսիք թէգինինթատան իսպրլթ պուլունտուգու, ումումի էհալիյէ իլան վէ թավսիյէ իլէ, իչթիրաա բաղալթի պույուրանլարը հէր հպլտէ խօշնուա վէ մէճմուն գալաճագլարը խատէթէն պէնան գրլրնը։

Պէշրճա մէրքէզ, Գարաթատա Բէրլէմպէ բաղարընտա Եօրկանէբլար ճատտէսինտէ վագը Մ. Յ. Մուրատեան պիրատէրլէրին Ն. 70 մագազասը, վէ Սթամպօլտա Ֆինճանճիրար Եօգուլունտա Եուսուֆեան խանը գարբլրընտա քեսրին 22 նումէրօյու շէպէկլէրի սլուպ, ումումի Թիւրքիա իչ իւն մէզքիւր ֆապրիգանրն վէքիլի, մամմիլէյհիամ պիրատրլէր տիր։

Տ. ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ ԷՃԶԱԽԱՆԷՍԻ

Սթանպօլտա Եէնի ճամի հավուզընտա Բօսթախանէի ամիրէ գարշըսընտա վագը 12 Ն՝ իլէ միւրագգամ տըր։

Պու տէֆա Էվրօբա ֆապրիգալարընտան տօղրուտան տօղրույա էն ալէա ճինս էճզալար ճէլպ իյլէմիշ օլտուզումուզդան, կէրէք օգգա վէ կէրէք չէկէրէք պիրինճի ճինտէն սօրֆաթօ վէ գընագրնալը Պորտօ վէ Մալակա չարսալարը վէ չէվք չրուալը, վէ քէնտիսիդին բէք տիգգաթը սուրէթաէ հազըրլատըգմըզ Էլէտէք ոը Բէբէին նամ մուալէճէի մուֆիտ պուլունմագտա տըր քի, մէկքիւր մուալէճէ կէրէք միտ խատալագլարընա վէ կէրէք համիտ գաղընարա վուգու պուլան խարիֆրա վէ եիրէք պուլանքընը կիպի ֆէնալագարա գարշը բէք թէէսիրլի պիր թէրթիպ տիր։ Պու իլանը պիհթիւն ագատիմալար թահսին վէ թագտիր իթմէքտէ տիրլեր։ Պունդարտան մասատա, չօճուգլար իչիւն տախի թաբեօգա, վէ սիւտլիւ ուն, վէ Սլմանեանդն Ինվալ ֆամիլի մատէն սուլրը թագ օլտուզու հալտէ մէվսիմ իչիւն կէթիրէ տարիրմիշ տիր։

Ակէլխուսուս պալրգ եաղընն Նորվէկիա մալի օյմագ իւրդ էն ալա ճինալէրինտէն կէրէք ֆէրը, կէրէք օգգա վէ կէրէք չէշէրէլի պիրինճի ճինտէն սօրֆաթօ վէ գընագրնալը Պորտօ վէ Մալակա չարսալարը վէ չէվք չրուալը, վէ քէնտիսիդին բէք տիգգաթը սուրէթաէ հազըրլատըգմըզ Էլէտէք ոը Բէբէին նամ մուալէճէի մուֆիտ պուլունմագտա տըր քի, մէկքիւր մուալէճէ կէրէք միտ խատալագլարընա վէ կէրէք համիտ գաղընարա վուգու պուլան խարիֆրա վէ եիրէք պուլանքընը կիպի ֆէնալագարա գարշը բէք թէէսիրլի պիր թէրթիպ տիր։ Պու իլանը պիհթիւն ագատիմալար թահսին վէ թագտիր իթմէքտէ տիրլեր։ Պունդարտան մասատա, չօճուգլար իչիւն տախի թաբեօգա, վէ սիւտլիւ ուն, վէ Սլմանեանդն Ինվալ ֆամիլի մատէն սուլրը թագ օլտուզու հալտէ մէվսիմ իչիւն կէթիրէ տարիրմիշ տիր։

ՊԱԼՐԳ ԵՒՂԸ ՏԷՍՕՂԻԹՕՍԸ

Ակէլխուսուս պալրգ եաղընն Նորվէկիա մալի օյմագ իւրդ էն ալա ճինալէրինտէն կէրէք ֆէրը, կէրէք օգգա վէ կէրէք չէշէրէլի պիրինճի ճինտէն սօրֆաթօ վէ գընագրնալը Պորտօ վէ Մալակա չարսալարը վէ չէվք չրուալը, վէ քէնտիսիդին բէք տիգգաթը սուրէթաէ հազըրլատըգմըզ Էլէտէք ոը Բէբէին նամ մուալէճէի մուֆիտ պուլունմագտա տըր քի, մէկքիւր մուալէճէ կէրէք միտ խատալագլարընա վէ կէրէք համիտ գաղընարա վուգու պուլան խարիֆրա վէ եիրէք պուլանքընը կիպի ֆէնալագարա գարշը բէք թէէսիրլի պիր թէրթիպ տիր։ Պու իլանը պիհթիւն ագատիմալար թահսին վէ թագտիր իթմէքտէ տիրլեր։ Պունդարտան մասատա, չօճուգլար իչիւն տախի թաբեօգա, վէ սիւտլիւ ուն, վէ Սլմանեանդն Ինվալ ֆամիլի մատէն սուլրը թագ օլտուզու հալտէ մէվսիմ իչիւն կէթիրէ տարիրմիշ տիր։

ՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻԱԶ ԱՆՏՈՆ ՍԱԳԱՍԱՆ